

Teklif Nedir, Mükellef Kime Denir?

Teklif, lügatte, Bir kimseye zorluk veren bir şeyi emretmek ve ona yüklemek demektir. Istılahta ise, İslâm Dininin insanlara Allah'ın emirlerini yapmalarını, yasaklarından da kaçınmalarını emretmesi manasına gelir.

Mükellef de İslâm Dininin getirdiği mesajla yükümlü tutulan, düşünce, söz ve davranışlarına birtakım dünyevî-uhrevî, dinî-hukukî sonuçlar bağlanan âkıl (aklî melekeleri yerinde) ve bâliğ (ergin) olan insan demektir.

Mükellefiyet Ne Zaman Başlar?

Kişinin dinî hükümlerden sorumlu tutulabilmesi için,

a. Âkıl

b. Bâliğ olması şarttır."Din, akıl ve şuur sahiplerini muhatap alır onları kendi ihtiyar ve seçenekleriyle, dünyevî-uhrevî hayra yönlendirir ve icabet edenlere de ebedî saadetler vaad eder.

Bu itibarla da dini, özel bir donanımına karşı özel bir teveccüh şeklinde yorumlamak da mümkündür. Zira akıl ve irade mahrumları onunla mükellef tutulmamışlardır ve onlar için bizzat hayra sevk gibi bir iltifat da söz konusu değildir.

Evet akıl ve irade, dinin ilk şartı ve İslâm'ın hayata hayat olması manasına "diyanet" in de en hayatî rüknüdür. Bu da, akıl u iradesi olmayanlara, hayrı, şerri temyiz kabiliyeti isteyen din gibi bir sorumluluğun teklif edilemeyeceği demektir. Evet böyleleri için, ne akıl u ihtiyarı ilk şart kabul eden ilâhî kanunlar mecmuası dinden, ne de Allah'ın yaratması ve beşerin kesbiyle meydana gelecek olan diyanetten söz etmek mümkün değildir."

Bu itibarla mükellefiyetin birinci şartı âkıl olmaktır. Âkıl demek, ne yaptığını bilen, iyi ile kötüyü birbirinden ayırt edecek temyiz kabiliyetine sâhip olan kimse demektir.

Mükellefiyetin bir diğer şartı da, kişinin bâliğ olması yani, bülûğa ermiş bulunmasıdır.

Bülûğa Ermek Ne Demektir?

Bülûğa ermek, insanların çocukluktan çıkıp cinsî duygu ve hislerinin başladığı çağa ermeleri demektir.

Bülûğ Çağı Ne Zamandır? Nasıl Bilinir?

Bülûğ çağı, İslâm âlimlerinin çoğunluğuna göre kızlarda 9-15; erkeklerde 12-15 yaşları arası olarak belirlenmiştir.

Kişinin bülûğa ermesi erkeklerde ihtilâm denilen cinsî boşalmanın olması; kızlarda ise hayız ve aybaşı adı verilen muayyen hâlin ortaya çıkması ile gerçekleşir. Buna "tabî bülûğ" denir. Bazen olur ki, erkek ve kız, yaş olarak bülûğ çağına girdikleri halde, kendilerinde ihtilâm ve ay hâli görülmez. Böyleleri için "hükmî bülûğ" vardır ki bu, belli bir yaş sınırına ulaşanların fiilen bülûğa ermiş olmasalar bile bâliğ olarak kabul edilmeleridir.

Hükmî bülûğ yaşı, hem erkek hem de kızlar için 15 yaştır.

Bülûğla birlikte kişinin yeterli aklî yetişkinlik kazandığı var sayıldığı için aksini gösteren bir delil olmadıkça kişi mükellef olur. Dinî terminolojide buna "âkil ve bâliğ olmak" denir. Bunun anlamı kişinin hakları kullanmaya, sözlü, yazılı, fiilî hukukî işlemleri bizzat yapmaya, dinî ve içtimâî mükellefiyetlere muhatap olmaya ve cezaî sorumluluk taşımaya ehil hale gelmesidir. Kişinin malî konularda normal seviyede tedbirli ve basiretli davranması demek olan rüşd, genelde bulûğ ile birlikte gerçekleşir. Kişi baliğ olmuş da reşid olmamışsa, bu durum onun dinî ve cezâî ehliyetini etkilemez, bu iki ehliyeti tam olarak mevcuttur, sadece malî yönü bulunan hukukî işlemlerde ehliyetine bazı sınırlamalar getirilir.